

Utjecaj osobnog dohotka na investicijske aktivnosti

Đuras, Sara

Undergraduate thesis / Završni rad

2019

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Organization and Informatics / Sveučilište u Zagrebu, Fakultet organizacije i informatike**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:211:984781>

Rights / Prava: [Attribution-NonCommercial-NoDerivs 3.0 Unported](#) / [Imenovanje-Nekomercijalno-Bez prerada 3.0](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-01-12**

Repository / Repozitorij:

[Faculty of Organization and Informatics - Digital Repository](#)

**SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
FAKULTET ORGANIZACIJE I INFORMATIKE
VARAŽDIN**

Sara Đuras

Utjecaj osobnog dohotka na investicijske aktivnosti

ZAVRŠNI RAD

Varaždin, 2019.

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
FAKULTET ORGANIZACIJE I INFORMATIKE
V A R A Ž D I N

Sara Đuras

Matični broj: 0016122837

Studij: Ekonomika poduzetništva

Utjecaj osobnog dohotka na investicijske aktivnosti

ZAVRŠNI RAD

Mentorica:

Ivana Đunđek Kokotec, mag.oec.

Varaždin, rujan 2019.

Sara Đuras

Izjava o izvornosti

Izjavljujem da je moj završni rad izvorni rezultat mojeg rada te da se u izradi istoga nisam koristila drugim izvorima osim onima koji su u njemu navedeni. Za izradu rada su korištene etički prikladne i prihvatljive metode i tehnike rada.

Sara Đuras potvrdila prihvaćanjem odredbi u sustavu FOI-radovi

Sažetak

Osobni dohodak su sva novčana primanja koja osoba ostvaruje kao što su plaća, kamate, dividende i primici od osiguranja. Višak osobnog dohotka odnosno višak novca koji ostane pojedincu nakon podmirenja životnih potreba može štedjeti ili investirati u razne investicijske aktivnosti kao što su oročena štednja, investicijski fondovi, mirovinski fondovi, ulaganje u vrijednosne papire ili osiguranje. Na taj način pojedinac može ostvariti prinose na uloženi novac i povećati svoj osobni dohodak, potrošnju ili novu investiciju. Iz tog razloga osobni dohodak smatra se najvećim i najvažnijim utjecajem na odluku o investiranju. Kao što i Arbutina (bez dat.) i Dobrojević (2007) ističu, na odluku o tome da li investirati i u koje investicijske aktivnosti investirati utječu uz osobni dohodak i mnogi drugi faktori.

Ključne riječi: Osobni dohodak, investicije, tržište kapitala, štednja, investicijski fondovi, mirovinski fondovi, vrijednosni papiri, osiguranje

Sadržaj

1. Uvod	1
2. Metode i tehnike rada	2
3. Osobni dohodak	3
4. Investicijske aktivnosti	4
4.1. Štednja u banci	4
4.2. Investicijski fondovi	5
4.3. Mirovinski fondovi	6
4.4. Ulaganje u vrijednosne papire	7
4.5. Osiguranje	7
5. Prednosti i nedostaci investicijskih aktivnosti	9
5.1. Prednosti i nedostaci investicijskih fondova	9
5.2. Prednosti i nedostaci mirovinskih fondova	10
5.3. Prednosti i nedostaci ulaganja u vrijednosne papire	10
5.4. Prednosti i nedostaci osiguranja	11
6. Faktori koji utječu na investicijske aktivnosti	12
7. Analiza situacije u Republici Hrvatskoj	13
7.1. UCITS fondovi	15
7.2. Otvoreni dobrovoljni mirovinski fondovi	18
7.3. Ulaganje u vrijednosne papire na Zagrebačkoj burzi	22
7.4. Životno osiguranje	23
8. Usporedba RH sa zemljama Europe	25
9. Zaključak	28
Literatura	29
Popis slika	32
Popis tablica	32

1. Uvod

Tema ovog završnog rada je utjecaj osobnog dohotka na investicijske aktivnosti. Osobni dohodak predstavlja sredstva koja osobi omogućuju da zadovolji potrebe i želje. Na tržištu rada poslodavci svojim zaposlenicima isplaćuju osobni dohodak odnosno plaću kao nagradu za rad i uloženi trud, no osobni dohodak ne čini samo plaća već i kamate, dividende i sva ostala primanja koja osoba ostvaruje na tržištu rada, kapitala, roba, usluga i drugo.

Ako osoba ostvari višak primitaka nad izdacima, ako joj nakon podmirenja svih potreba i želja ostane višak osobnog dohotka ona može taj višak štedjeti ili ulagati u investicijske aktivnosti. Može štedjeti i akumulirati svoje viškove u banci u obliku oročene štednje, ulagati u investicijske fondove, ulagati u dobrovoljne mirovinske fondove za budućnost i umirovljeničke dane, ulagati u vrijednosne papire te u osiguranje kako bi se osigurala od rizika od ozljeda, težih bolesti i smrti.

U ovom radu teorijski se opisuje osobni dohodak, a zatim uz navođenje primjera te prednosti i nedostataka opisuju se investicijske aktivnosti koje su predmet ovog rada – štednja u banci, investicijski fondovi, mirovinski fondovi, ulaganje u vrijednosne papire i osiguranje. Također, navode se faktori koji utječu različitim intenzitetom i načinom na investicijske aktivnosti pojedinaca. Rad se nastavlja analizom situacije u Republici Hrvatskoj odnosno prikazuju se i analiziraju dohodak stanovništva, investicijske aktivnosti te rast i raspodjela dohotka i porast investicijskih aktivnosti kroz godine. Rad završava usporedbom prosječnog godišnjeg neto dohotka, prosječnim rashodima kućanstva za potrošnju po glavi stanovnika i udjela bruto investicija u fiksni kapital u BDP-u Republike Hrvatske sa zemljama Europe i Europske unije kako bi se analiziralo gdje se nalazi Hrvatska s obzirom na europske zemlje i prati li europski prosjek.

2. Metode i tehnike rada

Cijeli rad temeljen je na sekundarnim izvorima podataka koji su prikupljeni iz raznih knjiga, članaka, internetskih stranica i mjesečnih i godišnjih izvješća sa službenih stranica Hrvatske agencije za nadzor financijskih usluga, Hrvatske narodne banke te Državnog zavoda za statistiku.

Prvi, teorijski dio rada temeljen je na prikupljanju i analiziranju stručne literature te se u izradi koriste metoda deskripcije i komparacije. Drugi dio rada gdje se opisuje, analizira i uspoređuje stvarna situacija u Republici Hrvatskoj i Europi temeljen je na metodi analize, statističkoj metodi i metodi komparacije.

3. Osobni dohodak

Za zadovoljenje osnovnih životnih potreba, želja i ostvarenje određene štednje osoba treba ostvarivati određena primanja. Shodno tome, da bi čovjek mogao kupiti kruh, mlijeko, zadovoljiti svoju određenu želju za automobilom ili majicom, da bi mogao ostvarivati štednju i ulagati u određene aktivnosti, prije svega treba ostvarivati primanja koja će mu to omogućiti, a takva primanja nazivaju se osobni dohodak (Miller i VanHoose, 1997., str. 5).

Pod pojmom osobni dohodak podrazumijevaju se sva novčana primanja koja osoba ostvaruje na tržištu rada, kapitala, robe, usluga, primanja ostvarena davanjem imovine i imovinskih prava na korištenje drugima i primanja od osiguranja. Dakle, to su dohodak od zaposlenja odnosno plaća, kamate, dividende, primici od osiguranja (Arbutina, bez dat.).

Dohodak možemo podijeliti na nekoliko vrsta, a to su: (1) dohodak od nesamostalne djelatnosti, (2) dohodak od samostalne djelatnosti, (3) dohodak od imovine i imovinskih prava, (4) dohodak od kapitala, (5) dohodak od osiguranja i (6) drugi dohodak. Dohotkom od nesamostalne djelatnosti podrazumijeva se plaća koju zaposlenik prima za obavljeni rad kod nekog poslodavca, a dohotkom od samostalne djelatnosti se podrazumijeva višak primitaka nad izdacima koje ostvaruje fizička osoba profesionalne djelatnosti kao što su obrtnici, veterinari, znanstvenici, odvjetnici, novinari, revizori i mnogi drugi. Dohotkom od imovine i imovinskih prava podrazumijeva se najamnina, zakupnina, iznajmljivanje soba i slično. Dohotkom od kapitala podrazumijeva se primitak od dividendi, kamate, kapitalni dobiti i slično. Dohotkom od osiguranja podrazumijeva se primitak od osiguranja, a drugim dohotkom podrazumijeva se svaki drugi primitak koji ne pripada niti jednoj iznad navedenoj skupini, a to je na primjer autorska naknada, primitak prevoditelja, agenta i slično (Friganović, bez dat.; Zakon o porezu na dohodak NN 115/16 (106/18)).

4. Investicijske aktivnosti

Iz ostvarenog dohotka osoba financira osobnu potrošnju, te ako ostvaruje višak primitaka nad izdacima može taj višak iskoristiti za ulaganje u razne investicijske aktivnosti. Osoba se odlučuje za takve aktivnosti odnosno za ulaganje viška svog novca, ako želi ostvariti određeni prinos na uloženi novac odnosno ako želi povećati iznos koji je uložila. Postoje mnoge investicijske aktivnosti, a u ovom radu ukratko će se opisati štednja u banci, a kako je stavljen naglasak na tržište kapitala, posebno će se opisivati i analizirati investicijski fondovi, mirovinski fondovi, ulaganje u vrijednosne papire i osiguranje. Klasična štednja kod kuće odnosno čuvanje viška novca kod kuće bez ulaganja istog neće se opisivati jer se takvim oblikom štednje ne nudi mogućnost povećanja sredstava pa se niti ne smatra investicijskom aktivnosti (Dobrojević, 2007.).

4.1. Štednja u banci

Oročivanje viška novčanih sredstava na određeni rok u banci uz ostvarivanje određenog prinosa naziva se oročena štednja. Prikupljanje depozita odnosno oročena štednja uz odobravanje kredita spada u osnovnu djelatnost banke. Svaka banka nudi ovu vrstu štednje te se sredstva mogu oročiti u nekoliko valuta. Pojedinač s bankom dogovara rok na koji oročuje sredstva i dinamiku uplaćivanja novih sredstava. Stoga, pojedinac uplaćuje višak svojih sredstava u banci, banka tim novcem dalje trguje u obliku odobravanja kredita drugim pojedincima ili ulaganjem u vrijednosne papire te pojedincu koji je uplatio višak sredstava isplaćuje određenu naknadu odnosno kamatu za uloženi novac (Klačmer Čalopa i Cingula, 2009., str. 38).

Kao primjer navodi se klasična oročena štednja u Zagrebačkoj banci. Nude mogućnost oročavanja sredstava u kunama i devizama, s minimalnim iznosom oročenja od 2.000 kuna ili 500 eura s rokom od 12 do 48 mjeseci, a kamatna stopa (efektivna kamatna stopa jednaka je nominalnoj kamatnoj stopi) na rok oročenja od 48 mjeseci iznosi 0,25%, što znači da kad bi osoba oročila iznos od 5.000 kuna na 48 mjeseci, nakon isteka roka oročenja primila bi iznos od 5.012,50 kuna („Zagrebačka banka [ZABA]“, bez dat.).

4.2. Investicijski fondovi

Sljedeća mogućnost investiranja viška osobnog dohotka jest ulaganje u investicijske fondove. U Republici Hrvatskoj razlikujemo otvorene investicijske fondove s javnom ponudom (otvoreni investicijski fondovi s javnom ponudom, kraće UCITS fondovi) i alternativne investicijske fondove (alternativni investicijski fondovi, kraće AIF fondovi), a prema organizaciji investicijski fondovi dijele se na otvorene i zatvorene. U ovom radu podrazumijevati će se UCITS fondovi¹, s obzirom da su to prema organizaciji otvoreni investicijski fondovi koji su namijenjeni svakom pojedincu odnosno ulagatelju, bez preduvjeta i ograničenja. Pojedinaac može uložiti višak svojih sredstava u UCITS fond tako da kupi udio u investicijskom fondu, a fond novcem prikupljenim od više pojedinaca diverzificirano ulaže u vrijednosne papire kako bi ostvario određene prinose za fond i investitore. Investitor može bilo kada izaći iz UCITS fonda i zamijeniti svoj ulog za novčani iznos koji je uložio i dobitak odnosno prinos, ako ga je poslovanje fonda ostvarilo, a koji pripada investitoru (Klačmer Čalopa i Cingula, 2009., str. 107).

Kao primjer navode se investicijski fondovi Zagrebačke banke. Oni nude mogućnost ulaganja u: dioničke fondove, što podrazumijeva da fond prikupljen novac od više investitora dalje investira u dionice što karakterizira mogućnost ostvarivanja viših prinosa, ali i viši rizik; obvezničke fondove, što podrazumijeva da fond prikupljen novac od više investitora investira u obveznice što karakterizira manji rizik od dioničkih fondova; mješovite fondove što podrazumijeva da fond prikupljen novac od više investitora investira u dionice kako bi omogućio viši prinos, ali i u obveznice, kako bi istodobno omogućio i stabilnost („ZABA“, bez dat.).

Iako su predmet ovog rada i daljnje analize UCITS fondovi, sve više na značaju dobivaju i alternativni investicijski fondovi, pa ih je potrebno spomenuti. Alternativni investicijski fondovi prikupljaju sredstva putem javne i privatne ponude, a prikupljena sredstva ulažu u financijske instrumente, ali i u rizičnije vrste imovine kao što su roba, nekretnine i drugo. Alternativni investicijski fondovi mogu biti otvoreni ili zatvoreni. Otvoreni alternativni investicijski fondovi su klasični otvoreni investicijski fondovi odnosno razlikuju se samo prema ulagateljima kojima su namijenjeni. Zatvoreni alternativni investicijski fondovi mogu se osnovati kao dionička društva koja se mogu nuditi javnom i privatnom ponudom na burzama ili kao društva s ograničenom odgovornošću koja se mogu nuditi samo privatnom ponudom. Ulagatelji kojima su predviđeni alternativni investicijski fondovi (s obzirom na višu razinu rizika i mogućnost ulaganja u širi raspon imovine) jesu takozvani profesionalni ulagatelji odnosno ulagatelji sa

¹ Otvoreni investicijski fondovi s javnom ponudom, kraće UCITS fondovi dolaze od engl. Undertakings for Collective Investment in Transferable Securities. HANFA, bez dat.

više iskustva i znanja u području ulaganja te kvalificirani ulagatelji odnosno ulagatelji koji se za potrebe ulaganja u udjele obvezuju uplatiti jednokratnu uplatu u minimalnom iznosu od 400.000,00 kuna te čija je vrijednost neto imovine u minimalnom iznosu od 3.000.000,00 kuna, iako „malim ulagateljima“ nije zabranjeno ulaganje u alternativne investicijske fondove s javnom ponudom. Stoga, razlike između UCITS fondova i AIF fondova jesu: UCITS fondovi namijenjeni su širokom krugu ulagatelja bez ograničenja i preduvjeta, dok su AIF fondovi uglavnom namijenjeni profesionalnim i kvalificiranim ulagateljima; AIF fondovima je omogućeno ulaganje u širi raspon imovine; UCITS fondovi su strože regulirani. U Hrvatskoj trenutno postoji 97 UCITS fondova, a to su: ZB trend UCITS fond, HPB Obveznički – otvoreni investicijski fond s javnom ponudom i drugi, te 37 AIF fondova, a to su: ZB Private World, TURIZAM 2042 i drugi („Hrvatska agencija za nadzor financijskih usluga [HANFA]“, bez dat.; Zakon o alternativnih investicijskih fondovima NN 21/18).

4.3. Mirovinski fondovi

Sustav mirovinskog osiguranja u Republici Hrvatskoj dijeli se prema Zakonu o mirovinskom osiguranju (NN 115/18) na:

- (1) obvezno mirovinsko osiguranje na temelju generacijske solidarnosti;
- (2) obvezno mirovinsko osiguranje na temelju individualne kapitalizirane štednje te
- (3) dobrovoljno mirovinsko osiguranje na temelju individualne kapitalizirane štednje.

U ovom radu predmetom analize kao investicijske aktivnosti podrazumijeva se ulaganje u mirovinske fondove dobrovoljnog mirovinskog osiguranja na temelju individualne kapitalizirane štednje. Pojedinaac može ulagati željeni iznos sredstava prema željenoj dinamici uplaćivanja u odabrani dobrovoljni mirovinski fond, a fond ta sredstva ulaže u trgovanje vrijednosnim papirima kako bi ostvario određene prinose. Glavna karakteristika takvog investiranja u dobrovoljne mirovinske fondove jest da se sredstva mogu podići tek s navršenih 55 godina života. To je takozvani oblik ulaganja za budućnost i umirovljeničke dane. U Hrvatskoj trenutno postoji 4 društva za upravljanje dobrovoljnim mirovinskim fondovima koji upravljaju sa 30 dobrovoljnih mirovinskih fondova, a ta društva su: AZ Benefit dobrovoljni mirovinski fond, Erste Plavi Expert – dobrovoljni mirovinski fond i drugi (Klačmer Čalopa i Cingula, 2009., str. 115; „HANFA“, bez dat.).

Kao primjer navode se dobrovoljni mirovinski fondovi Zagrebačke banke. Oni nude mogućnost ulaganja u dva dobrovoljna mirovinska fonda, AZ Benefit i AZ Profit. AZ Benefit fond namijenjen je osobama koje će kraće štedjeti, koje nisu sklone riziku, već im je sigurnost važnija, pa se njegov portfelj sastoji od većeg broja obveznica nego dionica i to oko 90%

obveznica i oko 10% dionica i drugih financijskih instrumenata. AZ Profit fond namijenjen je osobama koje planiraju duže štedjeti i koje su spremne prihvatiti umjerenu razinu rizika uz mogućnost ostvarivanja viših prinosa, pa se njegov portfelj sastoji od oko 60% obveznica i oko 40% dionica i ostalih financijskih instrumenata („ZABA“, bez dat.).

4.4. Ulaganje u vrijednosne papire

Sljedeća mogućnost investiranja viška osobnog dohotka jest ulaganje u vrijednosne papire. Ulagati se može samostalno, izravno ili neizravno, posredstvom brokera. Već je navedeno kako investicijski i mirovinski fondovi investiraju u vrijednosne papire prikupljenim novčanim iznosima od više pojedinaca te tako posluju i ostvaruju prinose za svoje članove, a u ovom poglavlju podrazumijeva se ulaganje pojedinca posredstvom brokera na sekundarnom tržištu – burzi s obzirom da se na Zagrebačkoj burzi može trgovati samo posredstvom brokera. Pojedinaac može ulagati višak sredstava u vrijednosne papire tako da odlazi do brokera, broker ga upoznaje sa stanjem na tržištu, zajednički dogovaraju vrstu, količinu i maksimalnu cijenu vrijednosnih papira koju je pojedinac odnosno investitor spreman platiti te nakon toga broker trguje vrijednosnim papirima na burzi prema dogovorima s investitorom. Nakon što broker izvrši dogovorenu kupnju, vrijednosni papiri se nalaze na računu investitora nekoliko dana nakon. Za svoje posredovanje broker naplaćuje troškove trgovanja i brokersku naknadu (Orsag, 2015., str 167, 179).

Kao primjer navodi se „Agram Brokerei“ brokersko društvo i njihova usluga trgovanja na Zagrebačkoj burzi. „Agram Brokerei“ brokersko društvo ovlašteni su za obavljanje svih zakonom propisanih investicijskih usluga, pa tako nudi i uslugu zaprimanja i izvršenja naloga klijenta za trgovanje vrijednosnim papirima na Zagrebačkoj burzi, a nalog se može zadati telefonom, putem interneta preko usluge Agram Trader i osobno u poslovnim prostorijama Društva („Agram Brokerei“, bez dat.).

4.5. Osiguranje

Posljednja mogućnost investicijske aktivnosti jest osiguranje koje se može promatrati kao investicija i dugoročna štednja. U ovom radu naglasak je na životnom osiguranju koje predstavlja osiguranje od ozljeda, težih bolesti i rizika od smrti. Pojedinaac, osiguranik, može dogovoriti sa osigurateljem policu osiguranja, dinamiku uplata i trajanje ugovora, a po isteku ugovora osiguravajuće društvo osiguraniku isplaćuje osiguranu svotu i dobit iz poslovanja, ako ga je ostvarilo. Vrsta osiguranja koja također ima veliki naglasak na investiranju i štednji je

dječje osiguranje koje podrazumijeva uplate dogovorenih iznosa u dogovorenom trajanju za djetetovu budućnost i školovanje, a osiguravajuće društvo, s obzirom na zadovoljenje određenih uvjeta, isplaćuje na osiguranu svotu i određene naknade. Osiguravajuće društvo doprinosi razvoju tržištu kapitala jer uplatama osiguranika može trgovati dionicama na tržištu. U Hrvatskoj trenutno postoji 18 osiguravajućih društava, a to su na primjer: ALLIANZ ZAGREB d.d., UNIQA osiguranje d.d. i drugi (Santini i Bebek, 2005., str 49; „HANFA“, bez dat.).

Kao primjer navodi se osiguravajuće društvo Croatia osiguranje i njihovo mješovito osiguranje za slučaj smrti i doživljenja i štedno osiguranje djece. Mješovito osiguranje za slučaj smrti i doživljenja nudi fleksibilan način uplate premija prema vlastitim željama i mogućnostima u minimalnom godišnjem iznosu od 180 eura, osiguranje se može ugovoriti na rok od 10 do 20 godina, a namijenjeno je svim zdravim osobama od 14. do 65. godine starosti. Štedno osiguranje djece namijenjeno je djeci staroj od 30 dana do 13 godina, minimalna godišnja premija također iznosi 180 eura te je fleksibilan način uplate premija. Osiguravajuće društvo Croatia osiguranje nagrađuje odlikaše, ako osigurano dijete završi sve razrede srednje škole s odličnim uspjehom nagrađuju ga s dodatnih 3% od ugovorenog iznosa osiguranja, a u slučaju smrti ugovaratelja osiguranja Croatia osiguranje preuzima obvezu plaćanja premije za osigurano dijete („Croatia osiguranje [CROSIG]“, bez dat.).

5. Prednosti i nedostaci investicijskih aktivnosti

Svaka investicijska aktivnost ima svoje prednosti i nedostatke odnosno rizike. U ovom poglavlju opisati će se prednosti i nedostaci investicijskih fondova, mirovinskih fondova, ulaganja u vrijednosne papire i osiguranja („Banka Zlata“, bez dat.).

Svaka od navedenih investicijskih aktivnosti ima svoju svrhu i namjenu. Investicijski fondovi namijenjeni su onima koji žele investirati višak sredstava u kupnju udjela u fondu koji će ulagati u razne vrijednosne papire i ostvarivati prinos za ulagatelje. Mirovinski fondovi namijenjeni su onima koji žele ulagati i štedjeti za budućnost i život za vrijeme mirovine, a istovremeno ostvariti i neki prinos. Ulaganje u vrijednosne papire na burzi namijenjeno je onima koji imaju višak novčanih sredstava, a žele trgovati određenim vrijednosnim papirima te kupnjom i prodajom istih uz pomoć brokera ostvarivati dobit. Osiguravajuća društva namijenjena su onima koji se žele osigurati od rizika od određenih bolesti, nezgoda i smrti. Shodno svemu navedenom, bilo bi nepravедno govoriti o prednostima jedne investicijske aktivnosti nad drugima, pa će se u nastavku samo opisati prednosti i nedostaci svake investicijske aktivnosti, no treba uzeti u obzir da ovisno o osobnim preferencijama ulagatelja, nekad prednost neke investicijske aktivnosti za ulagatelja predstavlja nedostatak i obrnuto („Banka Zlata“, bez dat.).

5.1. Prednosti i nedostaci investicijskih fondova

Prednosti investicijskih fondova su višestruke. Investicijske fondove karakterizira mogućnost ulaganja malih količina novaca jer se ulaganje u fondove može započeti sa 100,00 kuna što znači da visina dohotka nema tolikog utjecaja na odluku. Također, sam proces kupnje i prodaje udjela u fondu je vrlo jednostavan jer se sve obavlja putem obrasca na koji se ispisiuje iznos koji se želi uložiti i osobni podaci. Ulagatelj u fondu može u bilo kojem trenutku unovčiti svoj udjel što znači da se novcem može raspolagati u svakom trenutku. Ulagatelj ne mora posjedovati nikakva stručna i profesionalna znanja, jer novcem koji je uložio u fond trguju profesionalni fond menadžeri koji su zaduženi za upravljanje portfeljem fonda. Vrlo važna prednost je da ulagatelj u svakom trenutku može provjeriti vrijednost svog ulaganja jer fond svaki dan objavljuje vrijednost imovine fonda, a na ostvarene prinose u fondu ulagatelj ne plaća porez („Središnji državni portal [GOV]“, 22.03.2019.).

Nedostaci investicijskih fondova su troškovi ulazno – izlaznih naknada i naknada za upravljanje koje naplaćuje fond, ulagatelji nemaju kontrolu ni utjecaj na izbor ulaganja,

vrijednost udjela i prinos odnosno zarada ulagatelja nije fiksna, već promjenjiva jer ovisi o strukturi ulaganja fonda što znači da se novac koji je ulagatelj uložio odnosno ulog može smanjiti, ako se smanji ukupna vrijednost imovine fonda („GOV“, 22.03.2019.).

5.2. Prednosti i nedostaci mirovinskih fondova

Prednost ulaganja u dobrovoljne mirovinske fondove je da član može biti bilo koja osoba, bez obzira na dob i zdravstveno stanje. Također, član fonda sam bira dinamiku, trajanje i visinu uplata u fond, što znači da one ovise o trenutnim mogućnostima člana uplatitelja pa neredovitim uplatama članstvo u fondu ne prestaje. Na dobrovoljnu mirovinsku štednju ne plaća se porez, a sredstva na računu člana fonda su isključivo njegova imovina i u cijelosti su nasljedna. Ulaganje u mirovinske fondove je jedini oblik štednje odnosno ulaganja na koji država daje poticajna sredstva („CROSIG“, bez dat.).

Nedostatak ulaganja u dobrovoljne mirovinske fondove jest da se sredstva s računa u fondu mogu podići tek s navršениh 55 godina života. Iako član mirovinskog fonda odabire onaj fond čiji mu portfelj ulaganja odgovara prema pojedinom vidu imovine, kao i kod investicijskih fondova on nema utjecaj niti kontrolu kojima vrijednosnim papirima ili imovinom će fond ulagati, a visina prinosa ulagatelja nije fiksna („CROSIG“, bez dat.).

5.3. Prednosti i nedostaci ulaganja u vrijednosne papire

Prednost ulaganja u vrijednosne papire na burzi je zaštićenost ulagatelja od prijevara s obzirom da je zaštićen na više načina: brokerovim profesionalnim ponašanjem, strogim pravilima SKDD-a i burze te nadzorom HANFA-e. Trgovanjem vrijednosnim papirima na burzi se mogu ostvariti i najveće zarade s obzirom na ostale investicijske aktivnosti (Klačmer Čalopa i Cingula, 2009., str 238.).

Nedostatak ulaganja u vrijednosne papire na burzi su brojne naknade koje ulagatelj treba plaćati - naknada za otvaranje naloga i brokerske provizije, iz čega proizlazi i drugi nedostatak ulaganja u vrijednosne papire na burzi – ne isplati se ulagati male iznose od nekoliko stotina kuna jer je takva transakcija najčešće besmislena. To je ujedno i oblik ulaganja gdje postoji najveći rizik od gubitaka s obzirom na ostale investicijske aktivnosti što znači da se mogu stvoriti veliki gubici (Klačmer Čalopa i Cingula, 2009., str 240).

5.4. Prednosti i nedostaci osiguranja

Prednost ulaganja u osiguravajuća društva jest da se time štite ulagatelj i njegova obitelj u slučaju smrti, nezgoda, bolesti ili nekih drugih iznenadnih nezgoda s obzirom da se u slučaju nastanka osiguranog slučaja ili završetka ugovorenog trajanja isplaćuje osigurana svota i udio u dobiti, ako ga je društvo ostvarilo. Osiguranje nije skupo, može se ugovoriti već od nekoliko stotina kuna godišnje, a isto tako osiguravajuća društva nude po nekoliko programa osiguranja kako bi se prilagodili i zadovoljili želje i mogućnosti ulagatelja. Dinamiku i način plaćanja premije osiguranja moguće je ugovoriti na razne načine, to podrazumijeva plaćanje putem uplatnice, Internet bankarstva, kartica i sl., a plaćanje može biti mjesečno, kvartalno, polugodišnje ili godišnje. Polica osiguranja se može iskoristiti i kao instrument osiguranja prilikom traženja kredita kod banaka („Sava osiguranje [SAVA-OSIGURANJE]“, bez dat.; „Poslovni dnevnik [POSLOVNI]“, 03.02.2014.).

Nedostatak ulaganja u osiguranje jest da ulagatelj ne može biti bilo koja osoba, već mogućnost ulaganja u željeno osiguranje ovisi o dobi i zdravstvenom stanju osobe. Isto tako, postoji neizvjesnost o prinosu odnosno dobiti društva jer ni društvo niti ulagatelj ne mogu znati da li će osiguravajuće društvo ostvariti dobit i dio isplatiti ulagatelju, pa se i to smatra nedostatkom (Foley, 1998., str 181.; „Raiffeisen mirovinski fondovi [RMF]“, bez dat.).

6. Faktori koji utječu na investicijske aktivnosti

U ovom poglavlju analizirati će se faktori koji utječu na investicijske aktivnosti pojedinaca. Faktori koji utječu su mnogobrojni te svaki faktor utječe različitim intenzitetom i načinom na pojedine investitore. Faktori koji se analiziraju u ovom radu, prema Orsag (2015.) su:

- (1) dohodak;
- (2) investitorski motiv;
- (3) prinos;
- (4) rizik te
- (5) inflacija.

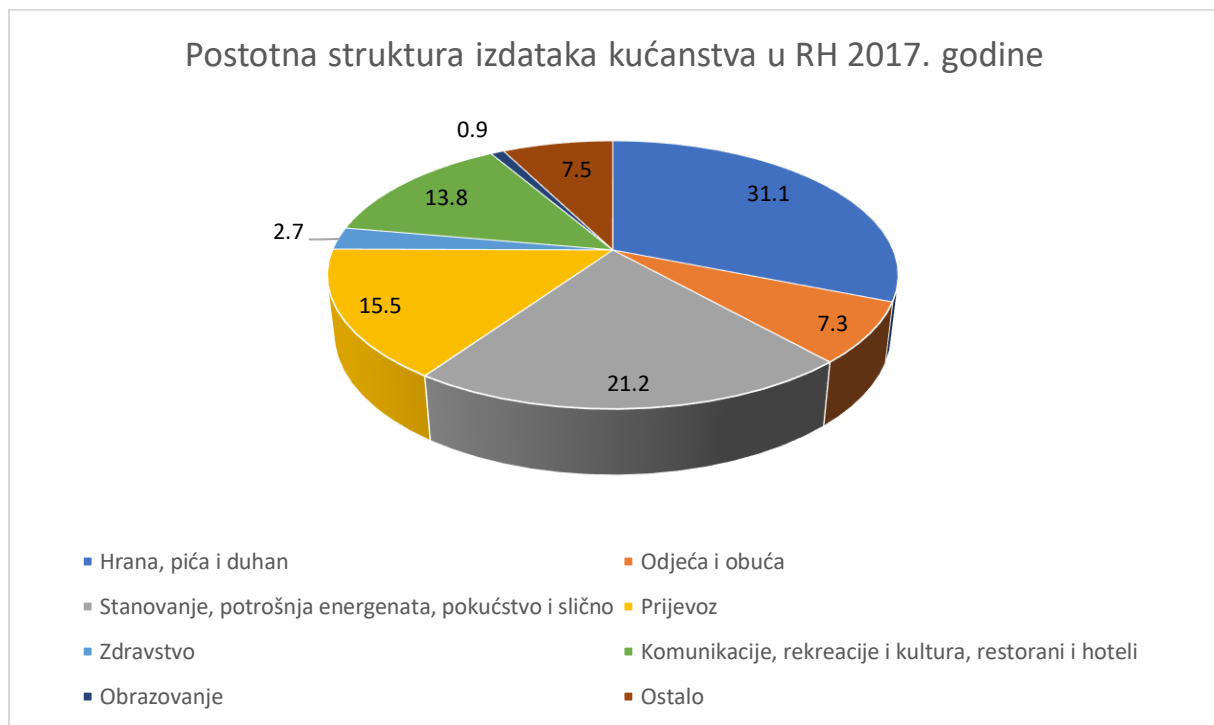
Kao najbitniji faktor utjecaja na investicije bez kojeg nije moguće investirati navodi se osobni dohodak. Ako investitor troši više svog dohotka, može manje štedjeti i investirati, a investitori koji manje troše svog dohotka mogu više štedjeti i investirati u razne investicijske aktivnosti. Povećanjem dohotka mogu se povećati investicije, ali i povećanje investicija omogućuje povećanje dohotka. Kako su investicije na tržištu pokrenute različitim motivima, vrlo važan faktor utjecaja na investicijske aktivnost i odabir odgovarajuće investicijske aktivnosti jest investitorski motiv. Motivi mogu biti različiti kao na primjer dugoročno zarađivanje putem ostvarenih prinosa i kamata, stvaranje „rezerve sigurnosti“, odgađanje potrošnje ili investiranje za budućnost odnosno umirovljeničke dane. Faktori koji također utječu su prinos i rizik te su oni u proporcionalnom odnosu što znači da investitor koji želi ostvariti veći prinos na uložena sredstva treba prihvatiti višu razinu rizika i obrnuto. Lakše je predvidjeti investicijski ishod kada je investicijska okolina stabilna pa je tako i inflacija jedan od faktora koji utječu na investicijske aktivnosti. Investiranje u doba inflacije zahtjevnije je od investiranja u stabilnom okruženju jer novac gubi na stvarnoj vrijednosti te se kroz određeno vrijeme za isti iznos novca može kupiti sve manje dobara i usluga (Orsag, 2015., str. 164, 184, 185, 186; Katić, 2013.).

7. Analiza situacije u Republici Hrvatskoj

U ovom poglavlju prikazati će se dohodak stanovništva Republike Hrvatske (Republika Hrvatska, kraće RH), osnovni podaci o investicijskih aktivnostima – investicijskim fondovima, mirovinskim fondovima, ulaganje u vrijednosne papire i osiguranje. Analizirati će se rast i raspodjela dohotka kroz godine te porast investicijskih aktivnosti u RH.

Zbog nedostataka podataka o prosječnom ukupnom dohotku pojedinca u RH, za daljnju analizu uzete su prosječne neto plaće. Prosječne neto plaće prema DZS (2015.-2018.) iznosile su 2014. godine 5.510 kn, 2015. godine 5.711 kn, 2016. godine 5.685 kn, 2017. godine 5.985 kn, a 2018. godine 6.262 kn.

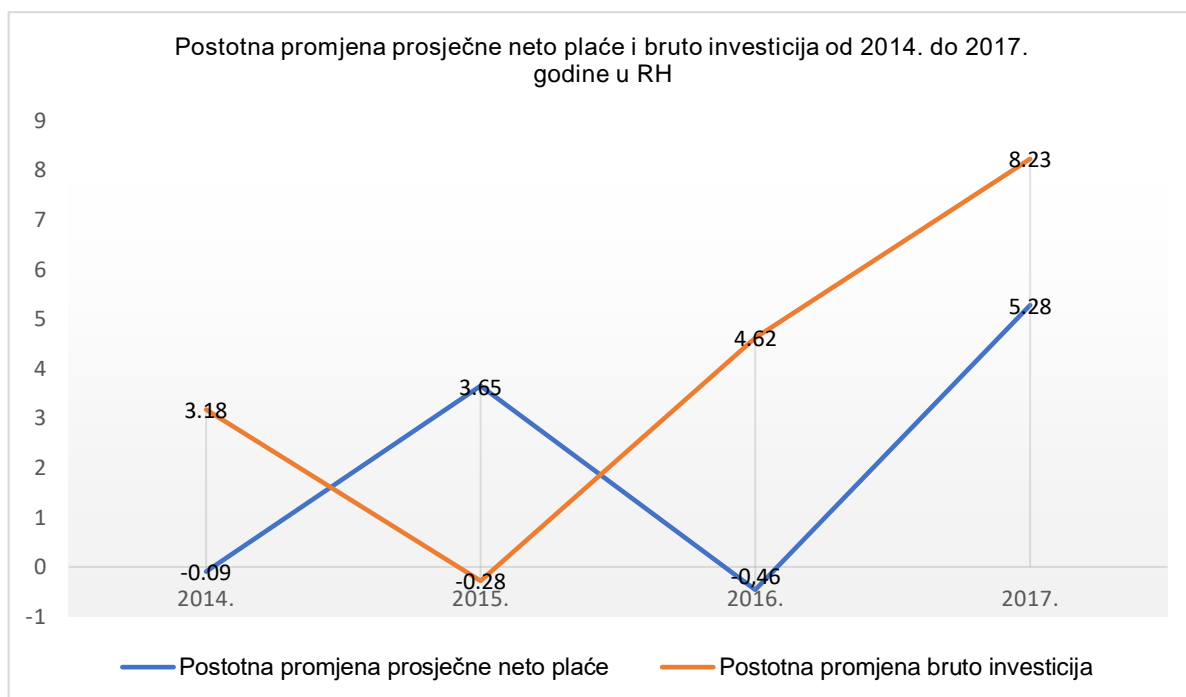
Slika 1 Postotna struktura izdataka kućanstva u RH 2017. godine

(Izvor: izrada autora prema DZS, 2019.)

Na slici 1 vidljiva je struktura izdataka kućanstva za osobnu potrošnju u RH 2017. godine te se zaključuje kako se najveći udio dohotka, čak 31,1%, troši na hranu, pića i duhan, zatim na stanovanje, potrošnju energenata i slično, a najmanje se troši na obrazovanje. Nakon što se podmire životne potrebe članova kućanstva, kućanstvu prosječno ostaje 7,5% dohotka što znači da kućanstva u RH mogu prosječno 7,5% dohotka štedjeti odnosno investirati u razne investicijske aktivnosti (Državni zavod za statistiku [DZS], 2019.).

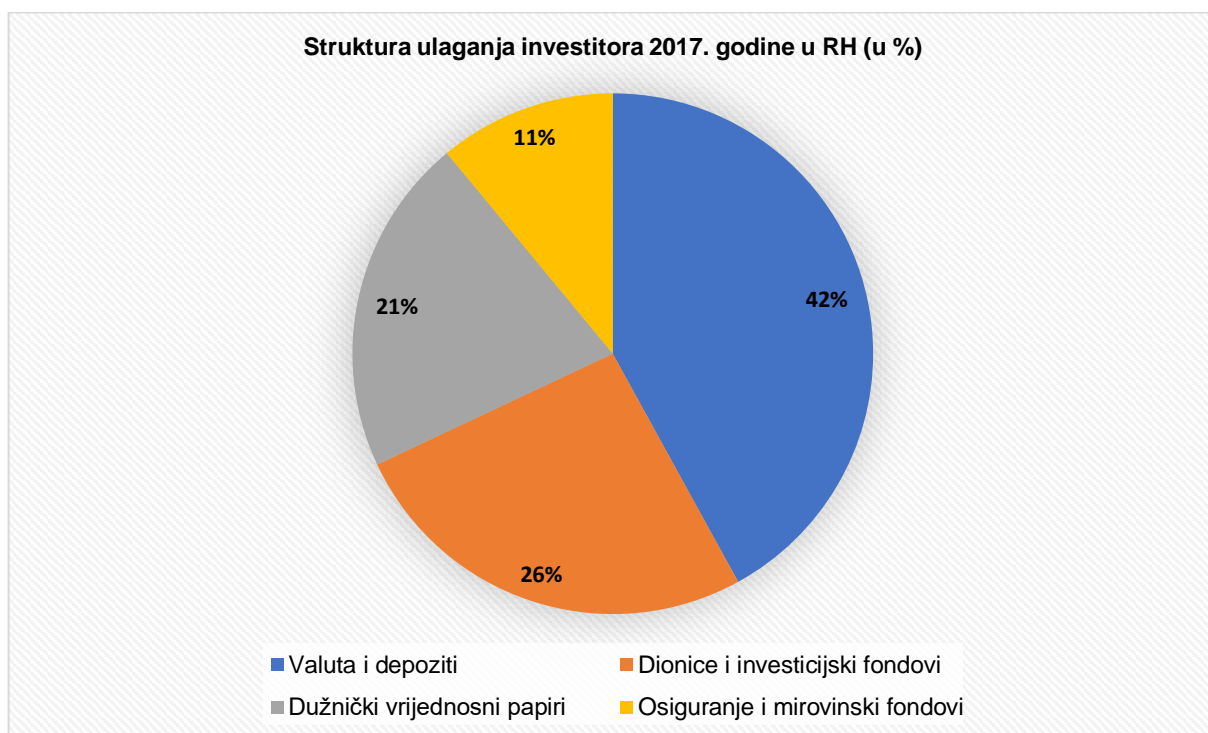
Slika 2 Postotna promjena prosječne neto plaće i bruto investicija od 2014. do 2017. godine u RH

(Izvor: izrada autora prema DZS, 2015.-2018.)

Slika 2 prikazuje postotne promjene prosječne neto plaće i bruto investicija za razdoblje od 2014. do 2017. godine. Do 2016. godine prosječna neto plaća i bruto investicije bile su u obrnuto proporcionalnom odnosu odnosno kada su prosječne neto plaće rasle u odnosu na prethodnu godinu, bruto investicije su padale i obrnuto. 2017. godine u odnosu na 2016. godinu prosječne neto plaće i bruto investicije rastu te se taj rast nastavlja i sljedećih godina zbog rasta prosječnih neto plaća što posljedično uzrokuje povećanje potrošnje i investicije te bruto domaćeg proizvoda. Takvi promjenjivi rezultati posljedica su dugogodišnje recesije te krize i problema s kreditima u RH u kojoj su se tek krajem 2015. godine počeli primjećivati prvi znakovi mogućeg izlaska, a od 2016. godine bilježi se rast BDP-a, veći izvoz, manja nezaposlenost i mnogi drugi faktori oporavka i rasta, no taj oporavak je bio vrlo spor pa se shodno tome tržište rada i kapitala vrlo sporo prilagođavalo („DZS“, 2015.-2018; Hina, 2019.).

Slika 3 Struktura ulaganja investitora 2017. godine u RH (u %)

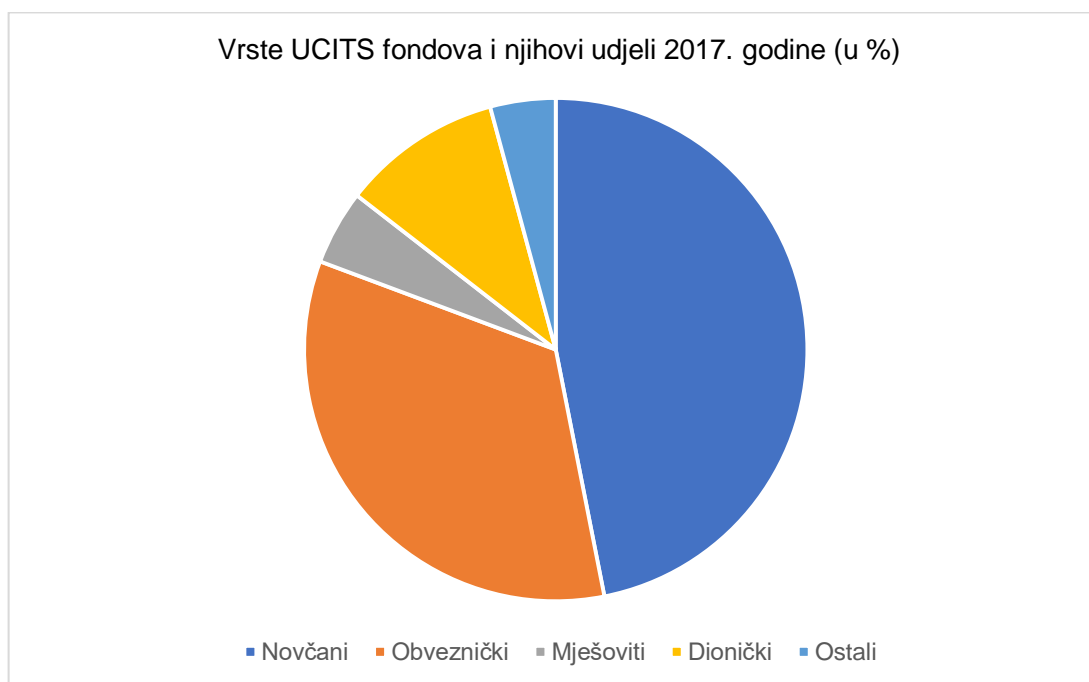
(Izvor: izrada autora prema „Hrvatska narodna banka [HNB]“, 2019.)

Slika 3 prikazuje strukturu ulaganja investitora 2017. godine u RH (u %) te se vidi kako se najviše ulaže u valute i depozite što znači da su Hrvati i dalje skloniji tradicionalnijim oblicima ulaganja s niskim rizikom i nižim prinosima. Najmanje se ulaže u osiguranje i mirovinske fondove, pa se može zaključiti kako većina Hrvata ulaže višak dohotka da bi ostvarili prinose i mogli povećati potrošnju danas, a manjina ulaže višak dohotka za umirovljeničke dane i za slučajeve smrti ili nezgoda („HNB“, 2019.).

7.1. UCITS fondovi

2016. godine u Hrvatskoj postojalo je 91 fondova i 14 društva za upravljanje UCITS fondovima, 2017. godine 95 fondova i 14 društva za upravljanje UCITS fondovima, 2018. godine 95 fondova i 15 društva za upravljanje fondovima, a 2019. godine 97 fondova i 15 društva za upravljanje UCITS fondovima („HANFA“, 2016.-2019.).

Slika 4 Vrste UCITS fondova i njihovi udjeli 2017. godine (u %)

(Izvor: izrada autora prema HANFA, 2017.)

Na slici 4 vidljivi su UCITS fondovi i njihovi postotni udjeli 2017. godine. Najveći udio činili su novčani fondovi od oko 47%, pa obveznički fondovi od oko 34%, dionički fondovi od oko 10%, mješoviti fondovi od oko 5% i najmanji udio čine ostali fondovi od oko 4%. Navedena struktura opisuje osnovne karakteristike investitora u Hrvatskoj pa je evidentno kako su oni konzervativniji jer ulažu u fondove s manjim rizikom („HANFA“, 2017.).

Tablica 1 Vrijednost neto imovine UCITS fondova na dan 31.12.2016. i 31.12.2017. godine
(u tis. kn.)

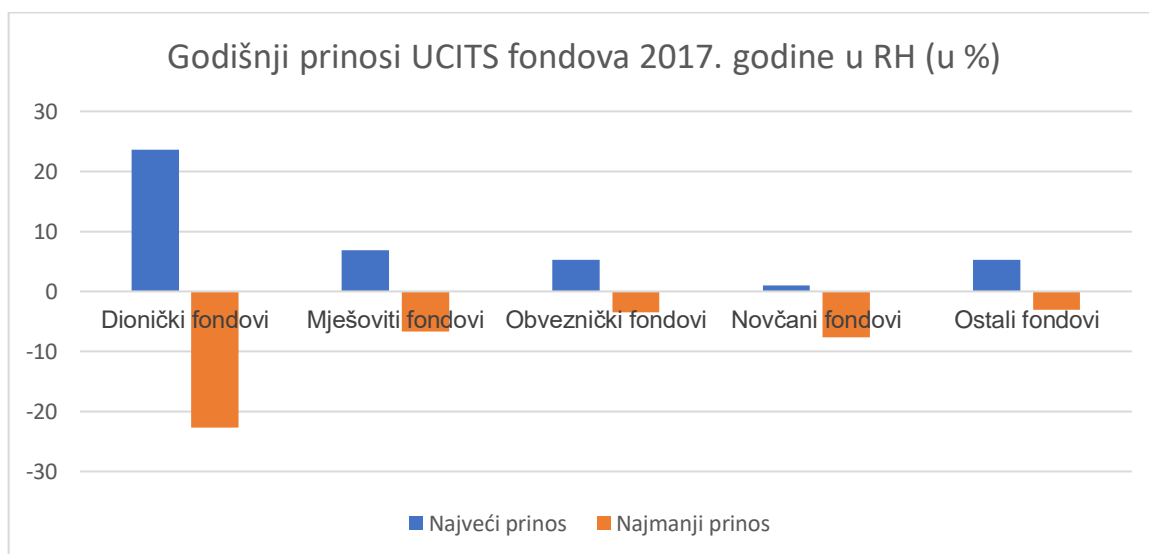
Fondovi	31.12.2016.	31.12.2017.	Promjena (u %)
UCITS fondovi	18.440.776	18.499.606	0,3
Novčani	11.111.297	8.671.882	-22
Obveznički	4.048.794	6.261.893	54,7
Mješoviti	866.564	884.054	2
Dionički	1.790.136	1.913.771	6,9
Ostali	623.985	768.006	23,1

(Izvor: izrada autora prema HANFA, 2017.)

Tablica 1 prikazuje vrijednost neto imovine UCITS fondova na dan 31.12.2016. godine i 31.12.2017. godine, postotna promjena neto imovine i pojedine vrste UCITS fondova. Evidentno je kako je ukupna vrijednost neto imovine UCITS fondova 2017. godine porasla za 0,3% u odnosu na 2016. godinu. Najveći udio u obje godine činili su novčani fondovi iako se 2017. godine smanjila vrijednost neto imovine novčanog fonda za 22% u odnosu na 2016. godinu zbog ostvarivanja niskih prinosa što je posljedica niskih kamatnih stopa. Vrijednost neto imovine svih ostalih fondova 2017. godine se povećala u odnosu na 2016. godinu („HANFA“, 2017.).

2018. godine ukupna vrijednost neto imovine iznosila je 19.117.228.633 kuna, a u svibnju 2019. godine 19.305.245.432 kuna, pa se može zaključiti kako se ukupna vrijednost neto imovine UCITS fondova svake godine povećava („HANFA“, 2018., 2019.).

Slika 5 Godišnji prinosi UCITS fondova 2017. godine u RH (u %)

(Izvor: izrada autora prema HANFA)

Sa slike 5 evidentno je da je najveći godišnji prinos u 2017. godini ostvario dionički fond od 23,6%, no drugi dionički fond bilježi i najmanji prinos od svih fondova od -22,7%. Te godine, prinosi mješovitih fondova kretali su se u rasponu od -6,7% do 6,9%, prinosi novčanih fondova u rasponu od -7,6% do 1%, prinosi obvezničkih fondova u rasponu od -3,5% do 5,3%, a prinosi ostalih fondova u rasponu od -3,1% do 5,3% („HANFA“, 2017.).

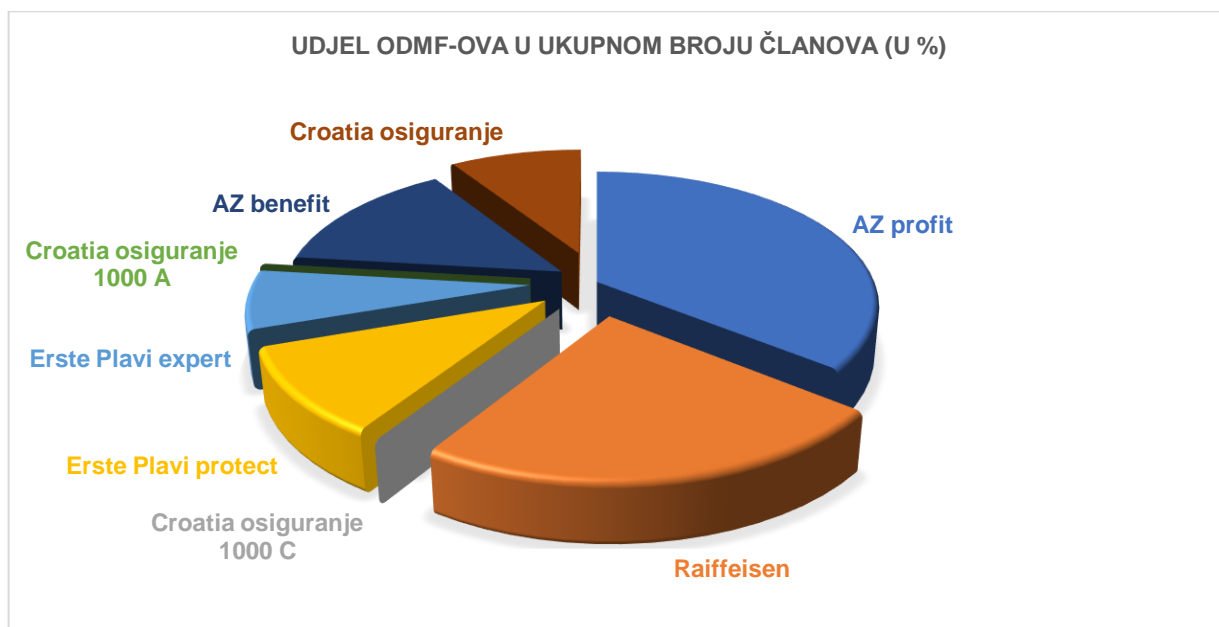
Od siječnja do lipnja 2019. godine 93% fondova ostvarilo je prinos za društvo i investitore, a prosječni prinos svih fondova je 3,47%. Najveći prinos od 13,77% ostvario je dionički ZB euroaktiv UCITS fond kojim upravlja društvo za upravljanje fondovima ZB INVEST d.o.o. Društvo za upravljanje fondovima ZB INVEST d.o.o. je ujedno i društvo koje 2016., 2017. i 2019. godine ima najveću vrijednost imovine fonda, te ta vrijednost svake godine raste. Kroz sve tri promatrane godine svi fondovi najviše ulažu u vrijednosne papire, zatim u novčana sredstva i najmanje u potraživanja („HANFA“, 2019.).

7.2. Otvoreni dobrovoljni mirovinski fondovi

U prosincu 2016. godine postojala su 4 društva za upravljanje dobrovoljnim mirovinskim fondovima koja su upravljala sa 6 otvorena dobrovoljna mirovinska fonda, u prosincu 2017. godine i dalje su ista 4 društva za upravljanje dobrovoljnim mirovinskim fondovima upravljala s 8 otvorena dobrovoljna mirovinska fonda te se to još dan danas nije

promijenilo, što znači da se nisu osnovala nova društva ni novi fondovi te niti jedno društvo, kao niti fond nisu prestali sa radom („HANFA“, 2016.-2019.).

Slika 6 Udjel ODMF-ova u ukupnom broju članova 2017. godine (u %)

(Izvor: izrada autora prema HANFA, 2017.)

Slika 6 prikazuje otvorene dobrovoljne mirovinske fondove u RH 2017. godine te njihovi udjeli u ukupnom broju članova. Može se vidjeti kako najviše članova i to oko 36% ukupnog broja članova ima fond AZ profit, slijedi ga Raiffeisen fond sa 23%, AZ benefit fond sa 14%, Erste Plavi protect fond sa 11%, Croatia osiguranje fond 9%, Erste Plavi expert fond sa 7%, a najmanji udio u ukupnom broju članova imaju Croatia osiguranje 1000 A sa 0,009% i Croatia osiguranje 1000 C sa 0,002%, budući da su ta dva fonda osnovana u studenom 2017. godine („HANFA“, 2017.).

Tablica 2 Osnovni pokazatelji za otvorene dobrovoljne mirovinske fondove

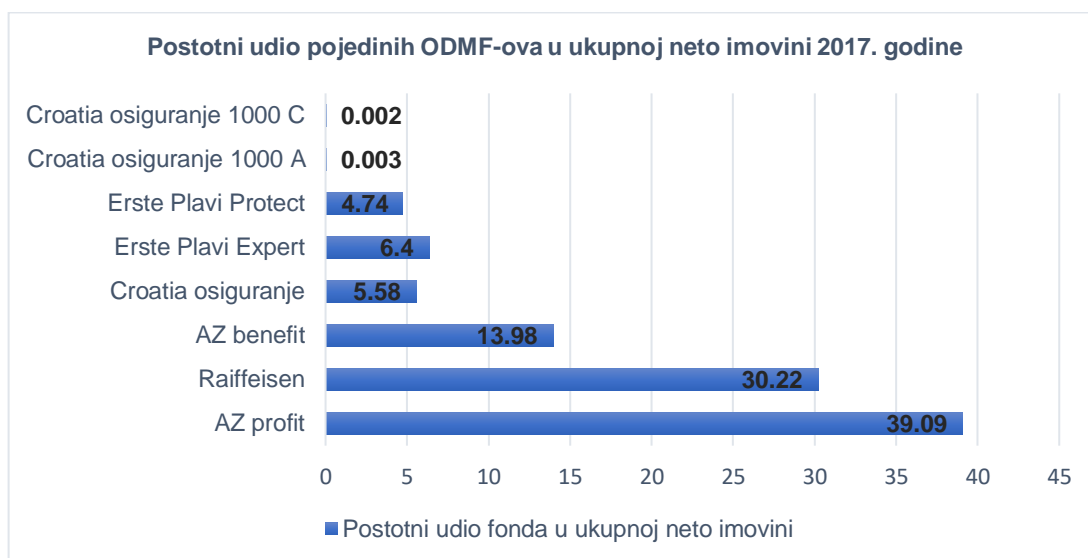
Podaci	31.12.2016.	31.12.2017.	Promjena (u %)
Ukupno članova ODMF-ova	257.049	285.822	11,2
Ukupni bruto doprinosi ODMF-ova u godini dana (u tis. kn)	464.138	548.789	18,2
Ukupna neto imovina ODMF-ova (u tis. kn)	3.548.401	3.895.569	9,8

(Izvor: izrada autora prema HANFA, 2017.)

Tablica 2 prikazuje ukupan broj članova otvorenih dobrovoljnih mirovinskih fondova u RH, ukupni bruto doprinosi članova ODMF-ova u godini dana te ukupna vrijednost neto imovine ODMF-ova na dan 31.12.2016. godine i 31.12.2017. godine („HANFA“, 2017.).

Zaključuje se kako se u godini dana od 31.12.2016. godine do 31.12.2017. godine povećao broj članova ODMF-ova za 11,2%, posljedično tome ukupni bruto doprinosi odnosno ukupno uplaćeni doprinosi članova ODMF-ova su se povećali za 18,2% pa se shodno svemu navedenom i ukupna neto imovina svih ODMF-ova se također povećala za 9,8% („HANFA“, 2017.).

Slika 7 Postotni udio pojedinih ODMF-ova u ukupnoj neto imovini 2017. godine

(Izvor: izrada autora prema HANFA, 2017.)

Slika 7 prikazuje postotne udjele svakog pojedinog ODMF-ova u ukupnoj neto imovini na dan 31.12.2017. godine. Vidi se kako imovina AZ profit fond čini najveći udio ukupne neto imovine od oko 39%, slijedi ga Raiffeisen fond čija imovina čini 30,22% ukupne neto imovine, imovina AZ benefit fonda čini oko 14% ukupne neto imovine, imovina Croatia osiguranje fonda oko 6%, imovina Erste Plavi Expert fonda oko 6%, imovina Erste Plavi Protect fonda oko 5%, imovina Croatia osiguranje 1000 A fonda i imovina Croatia osiguranje 1000 C fonda čine najmanji udio ukupne neto imovine od 0,003% i 0,002% („HANFA“, 2017.).

Cijene udjela većine ODMF-ova 2016. i 2017. godine kreću se između 200 i 300 kuna, dok je cijena udjela Croatia osiguranje fonda oko 160 kuna. 2017. godine, osnivanjem Croatia osiguranje 1000 A fonda i Croatia osiguranje 1000 C fonda, cijena njihova udjela nešto je viša od 1000 kuna. Od siječnja do prosinca 2017. godine svi ODMF-ovi ostvarili su pozitivne prinose, osim AZ profit fonda koji je ostvario negativan prinos od -3,37%. Najviši prinos ostvario je Erste Plavi Expert fond od 4,31%, a prinosi svih ostalih fondova bili su u rasponu od 2,10% do 3,80%. Svi ODMF-ovi najviše ulažu u vrijednosne papire, pa u novčana sredstva, a najmanje u potraživanja („HANFA“, 2017.).

Od početka 2018. godine do svibnja 2019. godine cijene udjela su uglavnom ostale iste, do +10 kuna više nego 2017. godine. U tom razdoblju svi ODMF-ovi ostvarili su pozitivne prinose u rasponu od 2,08% do 5,02%. Najveći prinos od 5,02% ostvario je Erste Plavi Protect fond, a najmanji, ali pozitivni prinos od 2,08% ostvario je Raiffeisen fond. Svi ODMF-ovi 2018. i 2019. godine i dalje najviše ulažu u vrijednosne papire, pa u novčana sredstva, a najmanje u potraživanja („HANFA“, 2019.).

7.3. Ulaganje u vrijednosne papire na Zagrebačkoj burzi

Kako investicijski i mirovinski fondovi prikupljenim uplatama od pojedinačnih investitora trguju vrijednosnim papirima kako bi ostvarili određene prinose, investitori zapravo preko tih fondova neizravno ulažu u vrijednosne papire. Investicijski i mirovinski fondovi u RH od 2016.-2019. godine najviše ulažu u domaće vrijednosne papire i to u državne obveznice. U nastavku će se analizirati podaci o ukupnom trgovanju vrijednosnim papirima pojedinaca posredstvom brokera i svih ostalih društva i institucija koje trguju vrijednosnim papirima na Zagrebačkoj burzi („HANFA“, 2016.-2019.).

Tablica 3 Osnovni podaci trgovanja vrijednosnim papirima na Zagrebačkoj burzi

	2016.	2017.	2018.
Sveukupni promet (u kn)	3.864.406.130	3.659.710.222	2.854.064.079
Broj transakcija	133.177	181.104	92.538

(Izvor: izrada autora prema ZSE, 2016.-2018.)

U tablici 3 prikazuje se sveukupni promet i broj provedenih transakcija vrijednosnim papirima na Zagrebačkoj burzi 2016., 2017. i 2018. godine. Sveukupni promet u 2017. godini je pao za 5,3%, a broj transakcija se povećao za 36% u odnosu na prethodnu godinu, a 2018. godine sveukupni promet je pao za 22%, a broj transakcija se smanjio za 49% u odnosu na prethodnu godinu. Navedena negativna kretanja posljedica su obustavljanja trgovanja dionicama koncerna Agrokor što je izazvalo negativno raspoloženje investitora, no krajem 2018. godine tržište se ponovno počelo kretati pozitivnim smjerom. Dionica s najvećim prometom odnosno dionica kojom se najviše trgovalo 2016. godine bila je dionica HT d.d., a 2017. i 2018. godine dionica Valamar Riviere d.d. („ZSE“, 2016.-2019.).

7.4. Životno osiguranje

U RH 2016. godine poslovalo je 21 osiguravajućih društava, 2017. i 2018. godine 20 osiguravajućih društava, a trenutno posluje 18 osiguravajućih društava („HANFA“, 2016.-2019.).

Slika 8 Udio zaračunate bruto premije po vrstama osiguranja u RH 2017. godine

(Izvor: izrada autora prema HANFA, 2017.)

Slika 8 prikazuje udjele zaračunate bruto premije po vrstama osiguranja u RH 2017. godine te se zaključuje kako najveći udio čini životno osiguranje, koje je i predmet ovog rada i analize („HANFA“, 2017.).

Tablica 4 Osnovni podaci o životnom osiguranju u RH

Životno osiguranje	2016.	2017.	2018.
Broj osiguranja	811.058	800.966	789.271
Zaračunata bruto premija (u kn)	2.242.964.000	2.219.643.000	2.532.510.000

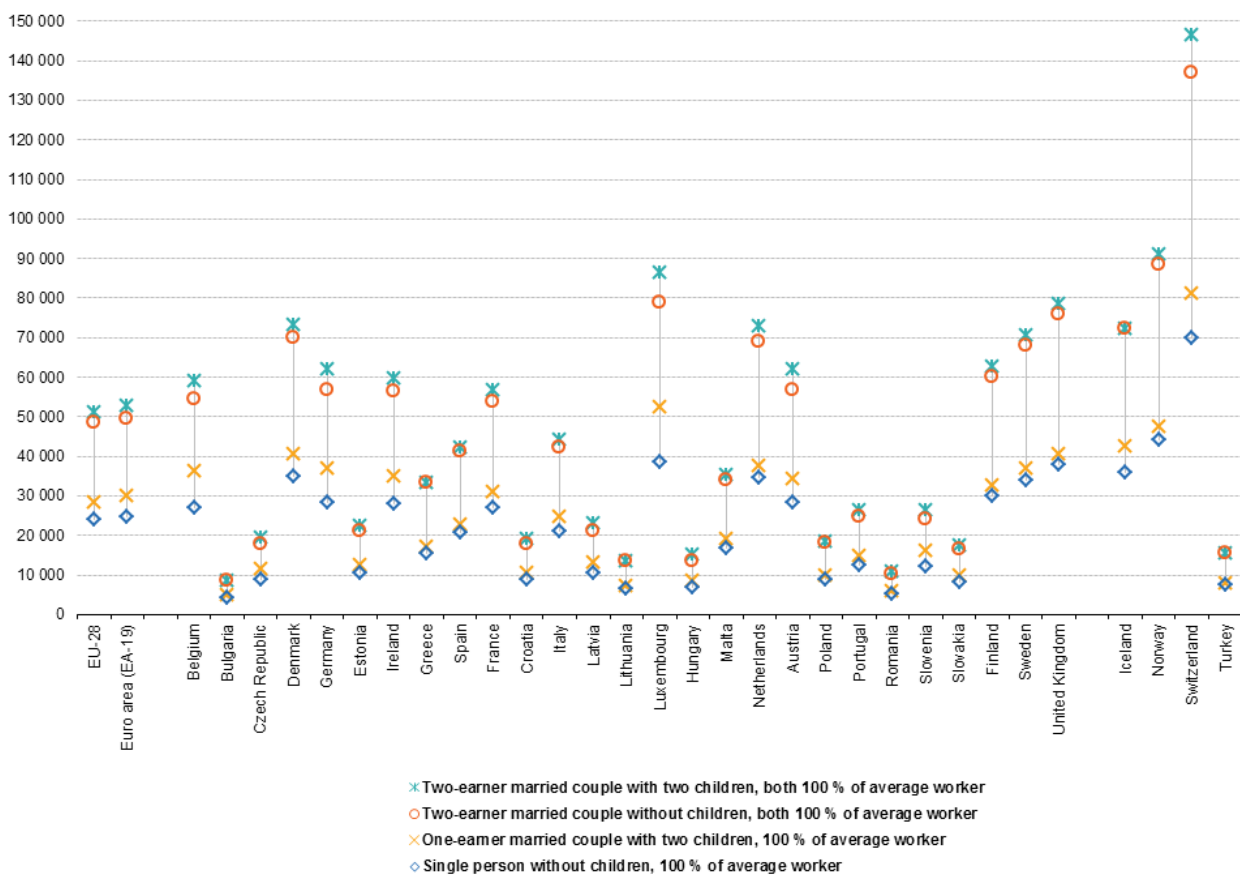
(Izvor: izrada autora prema HANFA, 2016.-2018.)

Tablica 4 prikazuje broj životnih osiguranja i zaračunate bruto premije životnog osiguranja 2016., 2017. i 2018. godine u RH. 2017. godine smanjio se broj osiguranja za 1,24%, a iznos zaračunate bruto premije smanjio se za 1% u odnosu na prethodnu godinu, a 2018. godine smanjio se broj osiguranja za 1,46%, ali se povećao iznos zaračunate bruto premije za 12,35% u odnosu na prethodnu godinu. Najveći udio u bruto premiji svih društava od 2016.-2019. godine ima Croatia osiguranje d.d. („HANFA“, 2016.-2019.).

8. Usporedba RH sa zemljama Europe

U ovom poglavlju izvršiti će se usporedba Hrvatske sa zemljama Europe. Usporediti će se prosječni godišnji neto dohodak, prosječni rashodi kućanstva za potrošnju po glavi stanovnika i udio bruto investicija u fiksni kapital u BDP-u između zemalja Europe te analizirati gdje se nalazi Hrvatska s obzirom na europske zemlje i da li prati europski prosjek („Eurostat“, 2019.).

Slika 9 Prosječni godišnji neto dohodak zemalja Europe 2015. godine

(Izvor: Eurostat)

Na slici 9 prikazuju se prosječni godišnji neto dohoci zemalja Europe. U Hrvatskoj je 2015. godine prosječni godišnji neto dohodak samca bez djece (prosječni godišnji neto dohodak samca bez djece, kraće prosječni godišnji neto dohodak) iznosio nešto manje od 10 000 eura, a manji prosječni godišnji neto dohodak od Hrvatske imale su Bugarska, Litva,

Mađarska, Rumunjska, Slovačka i Turska. Najmanji prosječni godišnji neto dohodak imala je Bugarska, a najviši Švicarska. Prosječni godišnji neto dohodak zemalja Europske unije iznosio je nešto više od 20 000 eura pa se može zaključiti kako se Hrvatska nalazi ispod prosjeka zemalja Europske unije („Eurostat“, 2019.).

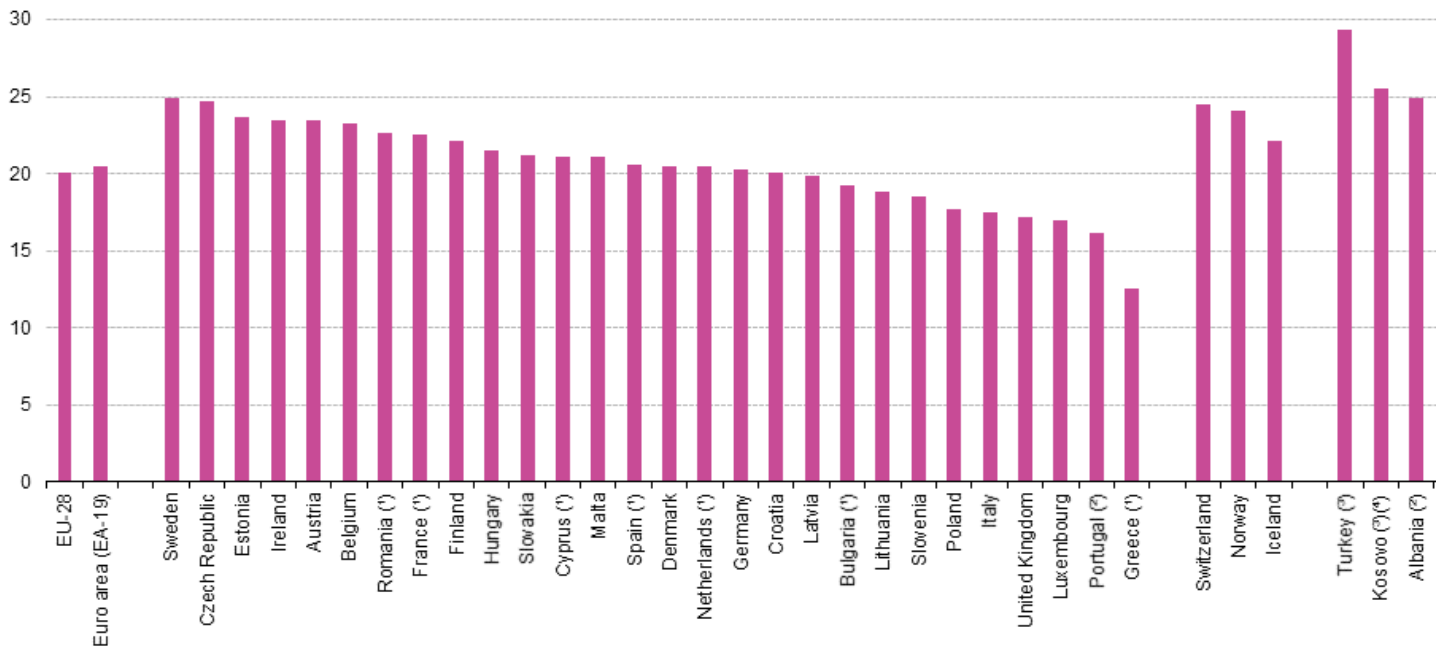
Tablica 5 Prosječni rashodi kućanstva za potrošnju po glavi stanovnika 2017. godine (u EUR)

	Prosječni rashodi kućanstva za potrošnju po glavi stanovnika
Europska unija	16.200
Hrvatska	10.400
Luksemburg	21.700
Švicarska	24.400
Mađarska	9.700
Albanija	7.000

(Izvor: izrada autora prema Eurostat, 2018.)

U tablici 5 prikazuju se prosječni rashodi kućanstva za potrošnju po glavi stanovnika 2017. godine (u eurima) u zemljama Europe. U Europi, Švicarska ostvaruje najviše prosječne rashode kućanstva za potrošnju po glavi stanovnika, Albanija najniže, a od zemalja članica Europske unije (Europska unija, kraće EU) najviše ostvaruje Luksemburg, a najviše Mađarska. Kako prosječni rashodi kućanstva za potrošnju po glavi stanovnika zemalja EU iznose 16.200 eura, Hrvatska se nalazi ispod prosjeka, a od zemalja članica EU niže iznose ostvaruju Bugarska i Mađarska („Eurostat“, 2018.).

Slika 10 Udio bruto investicija u fiksni kapital u BDP-u 2017. godine

(Izvor: Eurostat, 2018.)

Na slici 10 prikazuju se udjeli bruto investicija u fiksni kapital 2017. godine. U Europi, najveći udio bruto investicija u fiksni kapital ima Turska s oko 29%, najmanji Grčka s oko 13%, a u EU najveći udio ima Švedska s oko 25%. Prosječni udio bruto investicija u fiksni kapital 2017. godine u EU iznosi oko 20%, kao i u Hrvatskoj, što znači da Hrvatska prati prosjek zemalja članica EU („Eurostat“, 2018.).

9. Zaključak

Bez ostvarivanja novčanih primanja odnosno osobnog dohotka nemoguće je štedjeti ili investirati te time niti ostvarivati prinose na uloženi novac, pa se shodno tome osobni dohodak smatra najdominantnijim i najvažnijim utjecajem na odluku o investiranju viška novca. Povećanjem osobnog dohotka može se povećati osobna potrošnja ili investiranje, ali se i investiranjem može povećati osobni dohodak kroz ostvarene prinose. U Hrvatskoj, kao i u svijetu, postoji mnogo investicijskih aktivnosti kroz koje je moguće ulagati novac te tako štedjeti i ostvarivati dodatna primanja. Svaka od njih ima svoje prednosti i rizike, a koju investicijsku aktivnost će izabrati pojedinac ovisi o ostvarenom dohotku, motivu, prinosu koji želi ostvariti, rizik koji je spreman prihvatiti te uvjetima na tržištu i gospodarstvu.

Analizom dohotka i investicijskih aktivnosti u RH zaključuje se kako 2017. godine kućanstvima nakon podmirenja životnih potreba ostaje prosječno 7,5% osobnog dohotka kojega mogu štedjeti ili investirati, a od 2016. godine na dalje prosječne neto plaće, bruto investicije i osobna potrošnja rastu. Vrijednost neto imovine UCITS fondova, kao i vrijednost neto imovine i broj članova ODMF-ova se povećava svake godine što je rezultat sve većeg broja ulaganja u te oblike investicijskih aktivnosti. Sveukupni promet ulaganja u vrijednosne papire na Zagrebačkoj burzi do kraja 2018. godine karakterizira stalni pad, no od kraja 2018. godine tržište se počelo kretati pozitivnim smjerom i ostvarivati rast sveukupnog prometa, a broj životnih osiguranja se svake godine smanjuje. Iako se najviše ulaže u valute i depozite, stalni rast vrijednosti neto imovine i ulaganja u UCITS fondove i ODMF-ove zaključuje se da Hrvati, skloniji tradicionalnijim investicijskih aktivnostima, počinju prihvaćati sve veći rizik i zahtijevati više prinose.

Usporedbom RH sa zemljama Europe zaključeno je kako se RH 2015. godine s obzirom na prosječni godišnji neto dohodak nalazi ispod prosjeka zemalja Europske unije, kao i 2017. godine s obzirom na prosječne rashode kućanstva za potrošnju po glavi stanovnika. S obzirom na prosječni udio bruto investicija u fiksni kapital 2017. godine, RH prati prosjek zemalja Europske unije.

Temeljem svega navedenog zaključeno je kako u RH prosječne neto plaće svake godine rastu, pa shodno tome rastu i investicije. Kako se kroz godine sve više povećava ulaganje u UCITS fondove i ODMF-ove, od kojih preko 90% ostvaruju prinose za svoje članove, povećava se i osobni dohodak pojedinca kroz ostvarene prinose, a time pojedincima ostaje više novčanih sredstava za potrošnju ili ponovno investiranje te se tako postepeno povećava cjelokupno bogatstvo društva.

Literatura

- [1.] Agram Brokери (bez dat.) *Usluge*. Preuzeto 02.09.2019. s <https://www.agram-brokeri.hr/default.aspx?id=10>
- [2.] Arbutina, Porezni leksikon (bez dat.). *Dohodak*. Preuzeto 01.07.2019. s <http://www.moj-bankar.hr/Kazalo/D/Dohodak>
- [3.] Banka Zlata (bez dat.). *U što uložiti novac? Prednosti i mane najčešćih oblika investiranja novca*. Preuzeto 03.07.2019. s <https://www.bankazlata.com/u-sto-uloziti-novac/>
- [4.] Croatia osiguranje [CROSIG] (bez dat.). *Dobrovoljna mirovinska štednja*, preuzeto 05.07.2019. s <https://www.crosig-trecistup.hr/>
- [5.] Croatia osiguranje [CROSIG] (bez dat.). *Životno*. Preuzeto 03.07.2019. s <https://www.crosig.hr/hr/osiguranja/zivotno/>
- [6.] Dobrojević G., Burza (2007.). *Što učiniti s viškom kapitala?*. Preuzeto 01.07.2019. s <https://burza.com.hr/portal/sto-uciniti-s-viskom-kapitala/3427>
- [7.] Državni zavod za statistiku [DZS] (29.03.2019.). *Osnovne karakteristike potrošnje kućanstava u 2017. godini*. Preuzeto 12.07.2019. s https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2018/14-01-02_01_2018.htm
- [8.] Državni zavod za statistiku [DZS] (2015.-2018.). *Statistički ljetopisi*. Preuzeto 12.07.2019. s https://www.dzs.hr/Hrv/Publication/stat_year.htm
- [9.] Eurostat (2018.). *Nacionalni računi i BDP*. Preuzeto 15.07.2019. s https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=National_accounts_and_GDP/hr#Ulaganja
- [10.] Eurostat (2019.). *Plaće i troškovi rada*. Preuzeto 15.07.2019. s https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Wages_and_labour_costs/hr
- [11.] Foley J. B., (1998.). *Tržište kapitala*, Zagreb: MATE
- [12.] Friganović, M. (bez dat.). *Novosti koje donosi novi Zakon o porezu na dohodak*. Preuzeto 01.07.2019. s http://www.racunovodstvo-porezi.hr/sites/default/files/casopisprिवitak/ripup_12-2016-037.pdf
- [13.] Hina (2019.). *Rast gospodarstva na kraju 2018. iznosio 2,3 posto, znatno manje nego što se očekivalo*. Preuzeto 14.07.2019. s <https://novac.jutarnji.hr/aktualno/rast-gospodarstva-na-kraju-2018-iznosio-23-posto-znatno-manje-nego-sto-se-ocekivalo/8428061/>

- [14.] Hrvatska agencija za nadzor financijskih usluga [HANFA] (2016.-2019.). *Godišnja izvješća*. Preuzeto 12.07.2019. s <https://www.hanfa.hr/publikacije/godisnje-izvjesce/>
- [15.] Hrvatska agencija za nadzor financijskih usluga [HANFA] (2016.-2019.). *Mjesečna izvješća*. Preuzeto 12.07.2019. s <https://www.hanfa.hr/publikacije/mjesečna-izvjesca/>
- [16.] Hrvatska agencija za nadzor financijskih usluga [HANFA] (bez dat.). *Dobrovoljni mirovinski fondovi*. Preuzeto 05.07.2019. s <https://www.hanfa.hr/drugi-i-treci-mirovinski-stup-i-isplata-mirovina/registri/dobrovoljni-mirovinski-fondovi/>
- [17.] Hrvatska agencija za nadzor financijskih usluga [HANFA] (bez dat.). *Društva za osiguranje i društva za reosiguranje*. Preuzeto 05.07.2019. s <https://www.hanfa.hr/trziste-osiguranja/registri/drustva-za-osiguranje-i-drustva-za-reosiguranje/>
- [18.] Hrvatska agencija za nadzor financijskih usluga [HANFA] (bez dat.). *Investicijski fondovi*. Preuzeto 05.07.2019. s <https://www.hanfa.hr/getfile.ashx?fileId=42495>
- [19.] Hrvatska narodna banka [HNB] (2019.). *Financijski računi*. Preuzeto 14.07.2019. s <https://www.hnb.hr/statistika/statisticki-podaci/financijski-racuni>
- [20.] Katić M. (2013.). *Kako uspješno investirati u doba inflacije*. Preuzeto 15.07.2019. s <http://www.poslovnih.hr/hrvatska/kako-uspjesno-investirati-u-doba-inflacije-249271>
- [21.] Klačmer Čalopa M., i Cingula M. (2009.). *Financijske institucije i tržište kapitala*. Varaždin: TIVA tiskara
- [22.] Miller L.R., i VanHoose D.D. (1997.). *Moderni novac i bankarstvo*. Zagreb: MATE
- [23.] Orsag S. (2015.). *Poslovne financije*. Zagreb: Avantis
- [24.] Poslovni dnevnik [POSLOVNI] (03.02.2014.). *Najčešća pitanja u vezi životnog osiguranja*. Preuzeto 05.07.2019. s <http://www.poslovnih.hr/hrvatska/najcesca-pitanja-u-vezi-zivotnog-osiguranja-261432>
- [25.] Raiffeisen mirovinski fondovi [RMF] (bez dat.). *Koje su prednosti dobrovoljne mirovinske štednje nad životnim osiguranjem?* Preuzeto 05.07.2019. s <https://www.rmf.hr/default.aspx?id=291>
- [26.] Santini G., i Bebek S. (2005.). *Vodič za razumijevanje osobnih financija*. Zagreb: Intergrafika d.o.o.
- [27.] Sava osiguranje [SAVA-OSIGURANJE] (bez dat.). *Koje su prednosti ugovaranja životnog osiguranja - odabir životnog osiguranja za Vaše potrebe i koliko izdvajati za premiju životnog osiguranja?* Preuzeto 05.07.2019. s <https://www.sava-osiguranje.hr/hr-hr/nikad-sami/zivotno-osiguranje-prednosti/>

[28.] Središnji državni portal [GOV] (22.03.2019.). *Investicijski fondovi*. Preuzeto 04.07.2019. s <https://gov.hr/moja-uprava/financije-i-porezi/stednja-i-ulaganje/investicijski-fondovi/438>

[29.] Zagrebačka banka [ZABA] (bez dat.). *Dobrovoljni mirovinski fondovi*. Preuzeto 02.07.2019. s <https://www.zaba.hr/home/stednja-i-ulaganja/dobrovoljni-mirovinski-fondovi>

[30.] Zagrebačka banka [ZABA] (bez dat.). *Investicijski fondovi*. Preuzeto 02.07.2019. s <https://www.zaba.hr/home/stednja-i-ulaganja/investicijski-fondovi>

[31.] Zagrebačka banka [ZABA] (bez dat.). *Klasična štednja*. Preuzeto 02.07.2019. s <https://www.zaba.hr/home/klasicna-stednja#pan2>

[32.] Zagrebačka burza [ZSE] (2016.-2019.). *Financijska izvješća*. Preuzeto 12.07.2019. s <https://www.zse.hr/default.aspx?id=47607>

[33.] Zakon o alternativnim investicijskim fondovima NN 21/18. Preuzeto 05.07.2019. s <https://www.zakon.hr/z/565/Zakon-o-alternativnim-investicijskim-fondovima>

[34.] Zakon o mirovinskom osiguranju NN 115/18. Preuzeto 18.07.2019. s <https://www.zakon.hr/z/91/Zakon-o-mirovinskom-osiguranju>

[35.] Zakon o porezu na dohodak NN 115/16 (106/18). Preuzeto 03.07.2019. s <https://www.zakon.hr/z/85/Zakon-o-porezu-na-dohodak>

Popis slika

Slika 1 Postotna struktura izdataka kućanstva u RH 2017. godine	13
Slika 2 Postotna promjena prosječne neto plaće i bruto investicija od 2014. do 2017. godine u RH	14
Slika 3 Struktura ulaganja investitora 2017. godine u RH (u %)	15
Slika 4 Vrste UCITS fondova i njihovi udjeli 2017. godine (u %)	16
Slika 5 Godišnji prinosi UCITS fondova 2017. godine u RH (u %)	18
Slika 6 Udjel ODMF-ova u ukupnom broju članova 2017. godine (u %)	19
Slika 7 Postotni udio pojedinih ODMF-ova u ukupnoj neto imovini 2017. godine	21
Slika 8 Udio zaračunate bruto premije po vrstama osiguranja u RH 2017. godine	23
Slika 9 Prosječni godišnji neto dohodak zemalja Europe 2015. godine	25
Slika 10 Udio bruto investicija u fiksni kapital u BDP-u 2017. godine	27

Popis tablica

Tablica 1 Vrijednost neto imovine UCITS fondova na dan 31.12.2016. i 31.12.2017. godine (u tis. kn.)	17
Tablica 2 Osnovni pokazatelji za otvorene dobrovoljne mirovinske fondove.....	20
Tablica 3 Osnovni podaci trgovanja vrijednosnim papirima na Zagrebačkoj burzi	22
Tablica 4 Osnovni podaci o životnom osiguranju u RH	24
Tablica 5 Prosječni rashodi kućanstva za potrošnju po glavi stanovnika 2017. godine (u EUR).....	26